

1000 éves hagyományok

Nagymányok város millenniumi kiadványa

2015/3.

Nagymányok építészeti emlékei

Nagymányok évezredes múltjából meg kell őriznünk épített örökségünk emlékeit is. A helytörténeti szempontból kiemelten fontos építmények között vannak országos jelentőségűek is. A nagymányoki építészeti emlékek listáját a város rendezési terve tartalmazza. A település történetileg kialakult magja (a „falu”) a mai templom, mint súlypont körül alakult ki. A szabálytalan nyomvonal vezetésű utcák a terep adottságokhoz igazodó fejlődés eredményei.

Műemléki védelem alatt álló építmények:

- római katolikus templom (Táncsics utca, épült 1783-ban, barokk stílusban)
- római katolikus plébánia (Táncsics utca, épült 1786-ban, földszintes, négy tengelyes, két traktusos barokk épület)
- Nepomuki Szent János szobra (Petőfi utca, barokk szobor a XVIII. század végéről)

Helyi védelemben részesülő építmények:

- Szent Vendel szobra (Petőfi utca, épült 1884)
- Szentháromság kápolna (Rákóczi u., épült 1783)
- Szent Flórián kápolna (Táncsics u., épült 1797)
- Szent József kápolna (Dózsa utca, épült 1928)
- Remete kápolna (külterület major, épült 1828 előtt)
- Iskola (Táncsics utca 2.)
- Lakóépület (József A. utca 6.)
- Lakóépület (Táncsics utca 19.)
- Lakóépület, tájház (Vörösmarty u. 24.)
- Öregek otthona (József A. utca 8.)
- Brikettgyár irodaház
- Kálvária (zártkertek felé)
- Ady utcai pince-présházak
- Kossuth utcai pince-présházak

A település mai építészeti értékeiről Túrós Balázs készített fotókat. A kiállítás a tájházban tekinthető meg.

A fent felsoroltakon kívül még jó néhány megőrzésre való népi építészeti, kulturális, szakrális, oktatási vagy ipartörténeti épített értékünk van. Ezek feltárása, történeti feldolgozása, megőrzése, esetleg a helyi értékek közé sorolása még sok feladatot ró a mai nemzedékre.

Új nagymányoki helytörténeti kiadvány

A 2015. esztendő Nagymányok életében két kiemelten fontos évfordulót hozott magával:

A/ Idén ünnepeljük településünk 1000 éves fennállását

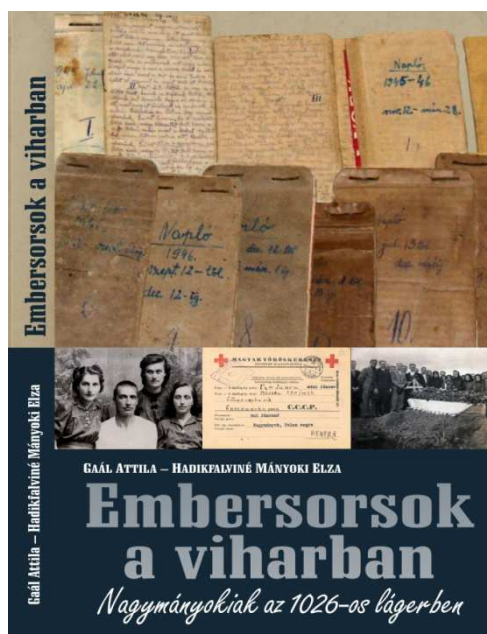
B/ Idén 70 esztendővel ezelőtt kezdődtek meg a Nagymányokot is jelentősen érintő, a világháború lezárását követő népegyesítés. A civil lakosság kálváriája 1945 januárjában kezdődött: 197 nagymányoki férfit és nőt vittek el „málenkij robotra” a donyecki szénmedencébe, akik közül 61-en már soha nem térhettek haza.

Az ideai programsorozat kiemelkedő eseménye egy hiánypótló helytörténeti és történelmi dokumentum kiadása.

Guth János nagymányoki földműves is részese volt a „málenkij robot” 1945-1948 közötti időszakának. Őt, Ferenc öccsét és egyik húgát is bevonulásra kötelezték. Az 1026-os számú donbaszi lágerben konzervdobozok leáztatott címkéinek hátoldalára írta napi rendszerességgel a naplóját. Mivel lábai már az úton elfekélyesedtek, így a táborban szakács lett és mentesült a bányamunka alól. Erős önvádját (miért nem szökött meg az út elején), idejuttatói iránti ellenszenvét és családjára utáni vágyódását úgy tette elviselhetővé, hogy kiírta magából a fájdalmát, és barátai köréből „pót-családot” szervezett. Írásaiban hírt ad a láger eseményeiről, hangulatáról, a bányában történetekről, a közel kétszáz mányokit érintő dolgokról (betegségek, elhalálozások, hazaindulás, stb.). Naplóit a szobakutatások, elkobzások dacára is megőrizte. A tizenegy vaskos kötegni iratot végül egy duplafalú faládban sikerült haza csempésznie. Az anyagot a család feldolgozásra átadta Hadikfalvi Istvánné helytörténésznek, valamint dr. Gaál Attila régész-történésznek, nyugalmazott megyei múzeum igazgatónak.

A közel 450 oldalnyi terjedelmű könyvben Guth János naplója mellett Drüszler Pál, Wusching József, Hoffmann Ádámné Grill Krisztina és Bayer Péter visszaemlékezései is feldolgozásra kerültek.

A kötet **„Embersorsok a viharban – Nagymányokiak az 1026-os lágerben”** címmel fog megjelenni. A könyv kiadását a Bethlen Gábor Alap és a Nagymányoki Német Nemzetiségi Önkormányzat támogatta. A kötet nyilvános bemutatására a város központi millenniumi ünnepsége keretében augusztus 20-22-én kerül sor.

Az egykori láger helyét 2000-ben, 2004-ben és 2006-ban is felkereste egy-egy kis csoport, amelynek tagjai között voltak egykori táborlakók, illetve azok hozzátartozói, leszármazottai. A tábor épületei még ma is állnak. Megkeresték az egykori temetőt, ahol a lágerben elhunyt nagymányokiak nyugszanak. Emlékkeresztet állítottak, és egy maréknyi földet hoztak a donbaszi temetőből, amit a katolikus templom homlokzatán található II. világháborús emlékműnél helyeztek el.

Nagymányok díszpolgára Teleki István (1943 -)

Nagymányokon élő polgári családba született. Iskolái elvégzése után a brikett üzemben lakatosként, majd gondnokként dolgozott. Jó futballistaként ismerték meg a nevét

a megyében, később asztaliteniszezőként is nagy hírnévre tett szert.

1978 februárjától 2002. októberéig tanácselnökként, később polgármesterként a település első számú vezetője volt. Megbecsültségét jelzi, hogy a rendszerváltás előtt és után is többször újra választották.

Munkássága idején készült el településünkön a közművek jó része, bővült az intézményhálózat, fejlődtek a lakóterületek. Jó kapcsolata volt a lakossággal, az egyházakkal, a gazdálkodó szervezetekkel.

Munkássága alatt végzett társadalmi, közéleti, sport és kulturális munkájáért 2011-ben díszpolgári címet kapott.

Nagymányok városért díj Dr. Klausz Judit jegyző

2007 óta dolgozik a nagymányoki polgármesteri hivatalban. Jegyzőként a Nagymányok nagyközség várossá nyilvánítási kezdeményezésére benyújtott sikeres pályázat elkészítésében, szerkesztésében való közreműködésért adományozta először a „Nagymányok városért” díjat a képviselő-testület 2009-ben. Jelenleg is a város jegyzőjeként dolgozik.

Nagymányok városért díj Hucker Ferenc festőművész

Szekszárdon él és műszaki pályán dolgozik, közben hódol szenvedélyének, a képzőművészetnek. Festményein javarészt Nagymányok utcarészletei, a várost körülölelő táj, a település lakói köszönnek vissza. A polgármesteri hivatal tanácstermében, a katolikus templomban, az iskola homlokzatán láthatók a képei. Rendszeresen kiállít Nagymányokon is. Új képein szívmengető felfedezni városunk egy-egy újabb kis darabkáját. Nagymányokhoz kötődő munkásságáért 2012-ben adományozta a „Nagymányok városért” díjat a képviselő-testület.

„Für Großmanok” díj

A díjat a Nagymányoki Német Nemzetiségi Önkormányzat alapította 2003-ban. Azok a személyek kaphatják meg, akik a településen élő német nemzetiség hagyományainak és nyelvének ápolása, tárgyi és szellemi kultúrájának gyarapítása területén kiemelkedő teljesítményt nyújtottak. A díjazottak:

Baloghné Wusching Ágota
Beke Zoltán és Beke Zoltánné
Blandl Jánosné
Ferenc Márta
Hadikfalvi Istvánné
Hoffmann Antalné
Koller Henrikné
Krász Lőrincné
Neubauer Pál
Németh Tibor és Gallusz Tiborné
Nübl Antal
Peter Kunter
Probszt Józsefné
Quell Ferenc
Schmidt Ádámné
Tóth Imréné
Wurst Zoltán és Wurst Zoltánné

Nagymányok város millenniumi rendezvényei

- 2015. aug. 19-23.** Nemzetközi gyermektábor (részvevők: reichelsheimi, zetelakai, jablonkai és nagymányoki fiatalok – Pécs, Óbánya kirándulás, szállás Kismányokon)
- 2015. aug. 20.** 9.00 Tézene a katolikus templom előtt (Nagymányok, Teunz, Jablonka)
9.30 Ökumenikus ünnepi szentmise a katolikus templomban
10.30 Megemlékezés az államalapításról, ünnepi beszédet mond: Potápi Árpád János nemzetpolitikáért felelős államtitkár
14.00 Irodalmi kávéház és a gyöngyfűzők kiállítása a könyvtár-iskola klubszobában
16.00 Gaál Attila, Hadikfalvi Istvánné: „Embersorsok a viharban – Nagymányokiak az 1026-os lágerben” c. könyv bemutatója a könyvtár-iskola klubszobában
- 2015. aug. 21.** 9.30 Tézene
9.45 Tűzoltó szertár - új tűzoltó autó átadása, bemutatók- Nagymányok, Bartók u. 1.
15.00 Hadikfalvi Andrea kerámia kiállítás megnyitója a tájházban
16.00 Sportcsarnok: Nemzetiségek múltja, jelene Nagymányokon
Nagymányok és Jablonka testvértelepülési szerződés aláírása, Jablonkai kiállítás megnyitása (Orawkai fatemplom képei), emléktábla átadás
20.00 Táncház (magyar, lengyel, német együttesek)
- 2015. aug. 22.** 9.30 Német nyelvű szentmise a katolikus templomban
14.00 Kiállítás megnyitó a művelődési házban: Hucker Ferenc festő, Miklós Zoltán fotó, és népviseleti babák
- 15.00 Ünnepi műsor**
köszöntők, díjak átadása	Rendezvénysátor
16.00 Kulturális műsor (zenekarok, táncsoportok)	Rendezvénysátor
18.00 Szekszárd Jazz Quartet	Rendezvénysátor
19.00 Tapolcai színház – Dolce vita!	Rendezvénysátor
20.30 Szabadtéri bál	Rendezvénysátor
- Délután a parkban a gyerekeknek játszóház, légvár, történeti játékok, kézműves kirakodó vásár

A rendezvények támogatói:

Köztársasági Elnöki Hivatal, Paksi Atomerőmű, Bethlen Gábor Alap, Nagymányok Város Önkormányzata, Nagymányoki Német Nemzetiségi Önkormányzat, Nagymányok – Reichelsheim Baráti Egyesület, Bari2006 KFT, Szabkés KFT, Kromer-Fa KFT, Terc-co KFT, Stuco KFT, Nagy Géza, L-CORIUM, MABOSZ, S+S Sütő KFT, Bozofér BT., Szabó Laci Pincészete Váralja, Hungária Takaréék

---

Kiadja: Nagymányok Város Önkormányzata

Elérhetőségek: 7355 Nagymányok, Dózsa u. 28. tel.: 74/558-040 www.nagymanyok.hu